

РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОЇ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ЗАСОБАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА “УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ”

5. Ministerstvo obrony Ukrainy. Viiskovyi standart 01.030.001-2020 (01). Pidhotovka ta zastosovuvannya viisk (syl). Bazovi termini ta vyznachennia, yaki vykorystovuiutsia v NATO (2020). [Ministry of Defence of Ukraine. Military Standard 01.030.001-2020 (01): Basic terms and definitions used in NATO]. Kyiv. [in Ukrainian].

6. Pro Dystyplinarnyi statut Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy (1999). [On the Disciplinary Statute of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine]. No. 551-XIV. [in Ukrainian].

7. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy (2018). [On National Security of Ukraine: Law of Ukraine]. No. 2469-VIII. [in Ukrainian].

8. Pro Statut vnutrishnoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy (1999). [On the Statute of Internal Service of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine]. No. 548-XIV. [in Ukrainian].

9. Pro Statut hamizonnnoi ta vartovoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy (1999). [On the Statute of Garrison and Guard Services of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine]. No. 550-XIV. [in Ukrainian].

10. Pro Stroiivnyi statut Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy (1999). [On the Drill Statute of the Armed Forces of Ukraine: Law of Ukraine]. No. 549-XIV. [in Ukrainian].

11. Syrotenko, A. M., & Artamoshchenko, V. S. (2021). Nabuttia sumisnosti viiskovoi osvity i pidhotovky kadriv syl obrony na zasadakh yakosti [Achieving interoperability of military education and training of defence forces on the basis of quality]. *Science and Defence*, 1, pp. 48–53. DOI: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2021-14-1-48-53> [in Ukrainian].

12. Yurchak, Yu. M., & Sinkevych, S. V. (2026). Osoblyvosti vykorystannia viiskovoi terminologii pid chas zahalnoviiskovoi pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity za standartamy NATO [Features of using military terminology during combined military training of higher education students according to NATO standards]. *Youth & Market*, 5(249), pp. 136–141. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.358071> [in Ukrainian].

13. Yurchak, Yu. M., & Verheles, K. P. (2026). Pedagogichni pryntsypy doboru ta orhanizatsii praktychnykh prykladiv iz zahalnoi taktyky v osvitnomu protsesi [Pedagogical principles for selecting and organizing practical examples in general tactics in the educational process]. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, Vol. 2, pp. 97–106. DOI: <https://doi.org/10.12958/3083-6514-2026-2-97-106> [in Ukrainian].

14. NATO Standardization Office (2025). AAP-06 NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French). Brussels. URL: https://nso.nato.int/nso/ZPUBLIC/BRANCHINFO/TERMINOLOGY_PUBLIC/NON-CLASSIFIED%20NATO%20GLOSSARIES/AAP-6.PDF [in English].

15. NATO Standardization Office (2018). AAP-77 NATO Terminology Manual. Edition A, Version 1. Brussels. URL: https://www.coemed.org/files/stanags/05_AAP/AAP-77_EDA_V1_E.pdf [in English].

Стаття надійшла до редакції: 25.05.2026

Прийнято до друку: 27.07.2026

Опубліковано: 08.09.2026

УДК 378.091.3:316.46

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.370637>

Роман Павлюк, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри спеціальної освіти та інклюзії,
заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи
факультету психології та спеціальної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8957-6158>

Ірина Музиченко, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології,
заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності
факультету психології та спеціальної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3539-6730>

Тетяна Хомик, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри логопедії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4566-0681>

РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОЇ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ- ПЕРШОКУРСНИКІВ ЗАСОБАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА “УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ”

У статті обґрунтовано педагогічний потенціал освітнього компонента “Університетські студії” щодо розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників у процесі їхньої адаптації до навчання в закладі вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю формування в здобувачів освіти здатності до продуктивної командної взаємодії в умовах воєнного стану, переходу від шкільного до університетського навчання

РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОЇ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ЗАСОБАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА “УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ”

та входження в нове академічне середовище. На основі аналізу змісту дисципліни визначено педагогічні засоби розвитку командної взаємодії та розроблено авторську модель її поетапного формування, що охоплює три змістові модулі: “Лідерство служіння”, “Я – студент” та “Вступ до спеціальності”. Доведено, що запропонована модель забезпечує послідовний перехід від формування психологічної готовності до командної взаємодії через набуття досвіду академічної співпраці до готовності працювати в професійній мультидисциплінарній команді. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованої моделі під час модернізації адаптаційних освітніх компонентів у закладах вищої освіти.

Ключові слова: навички ефективної командної взаємодії; студенти-першокурсники; освітній компонент “Університетські студії”; адаптація до навчання; командоутворення; педагогічний потенціал.

Табл. 1. Літ. 7.

Roman Pavliuk, Ph.D. (Pedagogy),

Associate Professor of the Department of Special Education and Inclusion,
Deputy Dean for Academic Affairs of Faculty of Psychology and Special Education,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8957-6158>

Iryna Muzychenko, Ph.D. (Psychology),

Associate Professor of Practical Psychology Department,
Deputy Dean for Research and International Activities of the
Faculty of Psychology and Special Education,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3539-6730>

Tetiana Khomyk, Ph.D. (Pedagogy),

Associate Professor of Speech Therapy Department,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4566-0681>

DEVELOPMENT OF EFFECTIVE TEAM INTERACTION SKILLS OF FIRST-YEAR STUDENTS THROUGH THE EDUCATIONAL COMPONENT “UNIVERSITY STUDIOS”

The article substantiates the pedagogical potential of the educational component “University Studios”, a first-year adaptation course, as a means of developing effective teamwork skills among first-year university students. The relevance of the study is determined by the need to foster teamwork competencies under the conditions of martial law in Ukraine, the transition from secondary school to higher education, and students’ adaptation to a new academic environment.

The purpose of the study is to substantiate the pedagogical potential of the educational component “University Studios” in developing effective teamwork skills among first-year students during their adaptation to higher education. The research employed theoretical methods, including the analysis and generalization of scientific literature, content analysis of the educational component, pedagogical modeling, and systematization of teaching experience.

The findings indicate that the educational component provides a systematic framework for developing teamwork skills through a three-stage pedagogical model. The first stage (“Servant Leadership”) develops students’ psychological readiness for teamwork through training technologies, value-based activities, reflective exercises, and conflict resolution tasks. The second stage (“I am a Student”) promotes teamwork in the academic environment through collaborative learning, discussions, and digital interaction. The third stage (“Introduction to the Profession”) transfers teamwork skills into future professional practice through professionally oriented tasks and case analysis.

The scientific novelty of the study lies in the development of an original stage-based model for fostering effective teamwork skills through the educational component “University Studios”, which integrates adaptation, team building, and professional orientation into a coherent pedagogical system. The proposed model may be applied in designing first-year adaptation courses, improving higher education curricula, and organizing psychological and pedagogical support for first-year students.

Keywords: effective teamwork skills; first-year university students; University Studios course; higher education adaptation; team building; pedagogical potential.

Постановка проблеми. Метою сучасної вищої освіти є підготовка здобувачів, здатних не лише опановувати фахові знання, а й ефективно взаємодіяти в команді, брати відповідальність за спільний результат, комунікувати, розподіляти ролі та конструктивно розв’язувати проблемні ситуації. Особливої значущості ця проблема набуває щодо студентів-першокурсників, для яких початок навчання у закладі вищої освіти пов’язаний із переходом від шкільної моделі нав-

чання до університетської, зміною соціального середовища, необхідністю адаптації до нових форм організації освітнього процесу, академічних вимог і взаємодії в новому студентському колективі.

Сьогодні, в умовах дії воєнного стану в Україні, процес адаптації студентів першого року навчання істотно ускладнюється. Тривале психоемоційне напруження, невизначеність, порушення звичних освітніх і соціальних зв’язків, вимушене переміщення частини здобувачів освіти, поєднання

очного, дистанційного та змішаного форматів навчання впливають на рівень згуртованості студентських груп, якість комунікації та готовність першокурсників до командної взаємодії. За таких обставин використання активних методів навчання у процесі викладання певних освітніх компонентів може стати не лише засобом засвоєння навчального змісту, а й інструментом розвитку соціально-комунікативних умінь, підтримки адаптації студентів і формування досвіду продуктивної співпраці.

Отже, постає проблема пошуку та обґрунтування таких засобів організації освітнього процесу, які сприятимуть розвитку в студентів-першокурсників навичок ефективної командної взаємодії, забезпечуватимуть їхню соціально-психологічну адаптацію до умов навчання у закладі вищої освіти та формуватимуть готовність до продуктивної співпраці в академічному й майбутньому професійному середовищі.

Багаторічний досвід реалізації освітнього компонента “Університетські студії” у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка дає підстави розглядати його як дієвий засіб підтримки адаптації студентів-першокурсників та розвитку навичок їхньої ефективної командної взаємодії. Поеднання у структурі освітнього компонента тренінгових технологій, практик розвитку лідерського потенціалу, командної роботи, ознайомлення з особливостями організації освітнього процесу в університеті та поступового входження в майбутню професію створює сприятливі умови для успішної інтеграції студентів у нове академічне середовище [6]. Саме це зумовлює необхідність наукового обґрунтування можливостей зазначеного освітнього компонента як засобу розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема розвитку навичок ефективної командної взаємодії здобувачів вищої освіти посідає важливе місце у сучасних педагогічних дослідженнях. Науковці розглядають її як одну з ключових умов формування професійних і соціальних компетентностей майбутніх фахівців, здатних до продуктивної співпраці, ефективної комунікації, спільного прийняття рішень і відповідальності за результати колективної діяльності. У науковій літературі проблемі висвітлено в кількох взаємопов'язаних напрямках: використання тренінгових та інтерактивних технологій навчання, цифровізація освітнього процесу й упровадження сучасних моделей командної роботи, розвиток компетентностей співпраці, а також забезпечення успішної адаптації студентів до навчання в закладі вищої освіти.

Одним із найбільш досліджених напрямів є використання тренінгових технологій як засобу формування навичок командної взаємодії. Так,

В. Кульчицький у своїх дослідженнях виокремлює тренінгові технології як ефективний засіб формування та розвитку командної взаємодії здобувачів освіти. Вчений переконливо доводить, що тренінгові технології забезпечують поєднання теоретичних знань із практичним досвідом, сприяють підвищенню мотивації до навчання та формуванню професійної самосвідомості, що, своєю чергою, позитивно позначається на розвитку командної взаємодії [3].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із використанням сучасних цифрових технологій та моделей організації спільної діяльності. Зокрема, М. Лучкевич розглядає використання DevOps-підходів в освітньому процесі як ефективний засіб розвитку командної комунікації, самоорганізації, розподілу ролей і колективного розв'язання проблем [4]. Учена зазначає, що застосування DevOps-практик створює умови для моделювання реальних професійних ситуацій, у яких студенти виступають учасниками спільної діяльності, відповідальними за досягнення загального результату. На основі емпіричних досліджень доведено, що використання DevOps-практик сприяє позитивній динаміці розвитку командної комунікації, самоорганізації та формуванню спільної відповідальності за результати навчальних проєктів [4].

У контексті цифрової трансформації освіти С. Мамиченко розглядає диджиталізацію як один із ключових чинників модернізації процесу формування командної взаємодії. На думку дослідника, використання цифрових технологій відкриває нові можливості для організації командної роботи, водночас актуалізуючи потребу розвитку цифрової грамотності учасників освітнього процесу, використання адаптивних цифрових платформ, змішаних моделей навчання, проєктних технологій та інструментів моніторингу ефективності командної діяльності [5].

Важливим напрямом досліджень є також формування компетентностей співпраці та розвиток кооперативного навчання. Г. Заволодько та В. Каук наголошують, що процес навчання кооперації у вищій школі ще недостатньо розвинений, а студенти нерідко стикаються з труднощами під час виконання спільних завдань, які потребують комунікації, взаємної довіри та відповідальності. Науковці підкреслюють доцільність системного розвитку компетентностей співпраці ще на етапі навчання у старшій школі, що створює підґрунтя для подальшої успішної академічної та професійної діяльності [2].

Особливу увагу дослідники приділяють питанням адаптації студентів першого року навчання до університетського середовища. Так, у працях У. Авраменко, В. Єсіної та К. Павленко обґрунтовується взаємозв'язок між успішністю адапта-

ційного періоду, згуртованістю академічної групи та розвитком командної взаємодії. Серед ефективних педагогічних засобів автори виокремлюють використання ігрових технологій, які активізують групову динаміку, сприяють самовираженню, самопрезентації та формуванню конструктивних міжособистісних взаємин у студентському колективі [1].

Окремий напрям досліджень пов'язаний із вивченням педагогічного потенціалу освітніх компонентів, спрямованих на забезпечення успішної адаптації студентів-першокурсників до навчання в закладі вищої освіти. Зокрема, у наших попередніх дослідженнях було обґрунтовано адаптаційний потенціал освітнього компонента “Університетські студії” та доведено його ефективність у формуванні готовності студентів до навчання в університеті, ознайомленні з особливостями організації освітнього процесу, розвитку навичок самоорганізації, академічної культури, професійної мотивації та успішної інтеграції в університетське середовище [6]. Результати дослідження засвідчили, що дисципліна має комплексний характер і створює сприятливі умови для соціально-психологічної адаптації студентів першого року навчання, однак питання її можливостей щодо цілеспрямованого розвитку навичок ефективної командної взаємодії не було предметом окремого наукового аналізу.

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що попри значну кількість досліджень, присвячених тренінговим технологіям, цифровізації освітнього процесу, проєктному навчанню, розвитку компетентностей співпраці та адаптації студентів-першокурсників, недостатньо дослідженим залишається потенціал освітніх компонентів першого року навчання як цілісного педагогічного засобу розвитку навичок ефективної командної взаємодії. Зокрема, потребує подальшого наукового обґрунтування можливість використання освітнього компонента “Університетські студії” для комплексного розв’язання завдань адаптації студентів до університетського середовища, розвитку їхньої командної взаємодії, комунікативних умінь і готовності до спільної навчально-професійної діяльності в умовах сучасних викликів, зокрема спричинених тривалим воєнним станом в Україні.

Мета статті полягає в обґрунтуванні педагогічного потенціалу освітнього компонента “Університетські студії” щодо розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників та висвітленні особливостей його реалізації в процесі адаптації здобувачів до навчання в закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Першим етапом розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників у межах освітнього компонента “Університетські студії” є змістовий

модуль “Лідерство служіння”, який реалізується у тренінговому форматі. Його педагогічна цінність полягає у створенні безпечного освітнього середовища, у якому першокурсники не лише здобувають знання про принципи лідерства та командної роботи, а й набувають власного досвіду міжособистісної взаємодії через виконання інтерактивних вправ, участь у групових дискусіях, аналіз практичних ситуацій та рефлексію. Саме тренінговий формат забезпечує поступовий перехід від індивідуального сприйняття себе як студента до усвідомлення власної ролі як учасника академічної команди [7].

Логіка побудови змістового модуля передбачає послідовне формування компонентів командної взаємодії. Спочатку студенти формують спільну систему цінностей, далі розвивають навички партнерського лідерства, після чого опановують психологічні засади ефективної взаємодії в команді та завершують навчання відпрацюванням конструктивних моделей розв’язання конфліктів. Така послідовність відповідає закономірностям розвитку команди, коли згуртування відбувається через вироблення спільних цінностей, розподіл ролей, формування довіри та засвоєння механізмів конструктивної взаємодії [7].

Важливою педагогічною умовою формування навичок ефективної командної взаємодії є створення єдиного ціннісного простору академічної групи, що реалізується під час тренінгових занять “Корпоративна культура та цінності університету” та “Лідерство служіння: пріоритет сучасного лідера”. У процесі виконання практичних завдань студенти аналізують місію, візію та цінності університету, визначають власні життєві цінності, співвідносять їх із корпоративними цінностями, спільно формують систему цінностей академічної групи, а також досліджують моделі сучасного лідерства та визначають якості ефективного лідера. Така організація навчальної діяльності сприяє виробленню спільних групових норм, розвитку відкритої комунікації, взаємної довіри, уміння аргументувати власну позицію, досягати консенсусу та усвідомлювати лідерство як здатність організовувати взаємодію й забезпечувати спільне досягнення командних цілей.

Подальший розвиток командної взаємодії забезпечують тренінгові заняття “Психологічні особливості ефективної взаємодії в команді” та “Конфлікти та способи їх розв’язання з позицій лідерства служіння”. Виконання рефлексивної вправи “Я – частина команди”, аналіз власної ролі в групі, моделювання конфліктних ситуацій та колективний пошук шляхів їх конструктивного розв’язання сприяють формуванню командної ідентичності, розвитку навичок співробітництва, взаємної підтримки, відповідальності за спільний результат, конструктивної комунікації та прийняття колектив-

них рішень [7]. У сукупності запропоновані тренінгові вправи забезпечують формування психологічної готовності студентів-першокурсників до ефективної командної взаємодії, що є необхідною передумовою їхньої успішної адаптації до навчання в закладі вищої освіти.

Другим етапом розвитку навичок ефективної командної взаємодії є змістовий модуль “Я – студент”, зміст якого спрямований на інтеграцію першокурсників в академічне середовище університету та формування досвіду спільної навчальної діяльності. На відміну від тренінгового модуля “Лідерство служіння”, де закладаються психологічні основи командної взаємодії, цей модуль забезпечує їхню практичну реалізацію в умовах навчання в закладі вищої освіти. Тематика занять охоплює ознайомлення з корпоративною культурою університету, особливостями організації освітнього процесу та цифровим освітнім середовищем, що створює спільний інформаційний простір для академічної групи та формує єдині правила командної взаємодії [7].

Розвитку командної взаємодії сприяє використання практико орієнтованих завдань, які виконуються із подальшим їхнім обговоренням під час семінарських занять. Зокрема, підготовка моделі сучасного університету, участь у дискусіях щодо традицій та корпоративної культури Університету Грінченка, аналіз особливостей організації освітнього процесу, спільне опрацювання можливостей електронного середовища університету (Електронний кампус, електронний навчальний курс, корпоративна пошта, Google Workspace) формують навички академічної комунікації, координації спільної діяльності, обміну інформацією та взаємної відповідальності під час виконання навчальних завдань. Водночас рефлексивні завдання, зокрема написання есе за результатами перегляду художнього фільму “Приховані фігури” (2016 р., США, режисер – Теодор Мелфі), актуалізують значення командної підтримки, взаємодопомоги, наполегливості та особистого внеску кожного у досягнення спільної мети [7]. Змістовий модуль “Я – студент” забезпечує перехід від сформованої готовності до командної взаємодії до її практичного застосування в академічній діяльності, сприяючи успішній адаптації студентів до освітнього середовища університету.

Завершальним етапом розвитку навичок ефективної командної взаємодії в межах освітнього компонента “Університетські студії” є змістовий модуль “Вступ до спеціальності”, який забезпечує перенесення набутих соціально-комунікативних умінь у площину майбутньої професійної діяльності. На відміну від попередніх модулів, його зміст орієнтований на формування професійної

ідентичності майбутнього фахівця, усвідомлення специфіки професії та особливостей взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу [7].

Оскільки у нашому дослідженні ми розглядаємо формування командної взаємодії студентів першого курсу освітньої програми “Логопедія”, то і, логічно, що змістовий модуль “Вступ до спеціальності” присвячений особливостям цієї професії.

Вивчення під час цього модуля особливостей професійної діяльності логопеда, сучасних моделей надання логопедичної допомоги, етичних засад професії, структури мовленнєвих порушень та інноваційних підходів до їх подолання створює підґрунтя для розуміння командної взаємодії як невід’ємної складової професійної діяльності фахівця спеціальної освіти.

Формуванню навичок командної взаємодії сприяє використання професійно орієнтованих завдань, що передбачають аналіз педагогічних ситуацій, обговорення професійних кейсів, виконання дослідницьких та творчих робіт, створення власного “Цитатника логопеда”, аналіз сучасних підходів до логопедичної допомоги та рефлексію професійних цінностей майбутнього фахівця. Виконання цих завдань спонукає студентів до колективного обговорення професійних проблем, аргументованого висловлення власної позиції, прийняття спільних рішень і усвідомлення необхідності співпраці логопеда з педагогами, психологами, батьками та іншими членами мультидисциплінарної команди. Змістовий модуль “Вступ до спеціальності” завершує поетапне формування навичок ефективної командної взаємодії, забезпечуючи їхню трансформацію з академічної компетентності у професійну, що є необхідною умовою успішної діяльності майбутнього логопеда.

На основі аналізу потенціалу дисципліни “Університетські студії” у процесі формування командної взаємодії у здобувачів першого курсу, нами розроблена авторська модель поетапного розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників (*див. Табл. 1*).

Представлена модель засвідчує, що розвиток навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників у процесі вивчення освітнього компонента “Університетські студії” має поетапний характер. Логіка побудови дисципліни забезпечує послідовний перехід від формування психологічної готовності до командної взаємодії через набуття досвіду академічної співпраці до розвитку готовності працювати у професійній мультидисциплінарній команді. Така послідовність створює цілісну педагогічну систему розвитку командної взаємодії, яка забезпечує успішну адаптацію студентів до навчання в закладі вищої освіти та їхню підготовку до майбутньої професійної діяльності.

**РОЗВИТОК НАВИЧОК ЕФЕКТИВНОЇ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ
ЗАСОБАМИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА “УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ”**

Таблиця 1

Авторська модель поетапного розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників засобами освітнього компонента “Університетські студії”

Етап	Змістовий модуль	Педагогічна мета	Основні засоби формування командної взаємодії	Компоненти командної взаємодії, що формуються	Очікуваний результат
I етап	Лідерство служіння	Формування психологічної готовності студентів до командної взаємодії	тренінгові вправи; розроблення спільних цінностей академічної групи; аналіз моделей сучасного лідерства; моделювання та аналіз конфліктних ситуацій; групові дискусії; рефлексія	довіра; командна ідентичність; відкрита комунікація; партнерське лідерство; взаємна підтримка; відповідальність; уміння приймати спільні рішення; конструктивне розв’язання конфліктів	Психологічна готовність студентів до ефективної командної взаємодії
II етап	Я – студент	Інтеграція студентів у академічне середовище та набуття досвіду спільної навчальної діяльності	моделювання сучасного університету; групові дискусії; аналіз корпоративної культури; спільне опрацювання цифрового освітнього середовища; виконання практичних завдань із подальшим обговоренням	академічна комунікація; координація спільної діяльності; взаємна відповідальність; цифрова взаємодія; інформаційна співпраця; адаптація до роботи в академічній групі	Досвід ефективної командної взаємодії в освітньому середовищі університету
III етап	Вступ до спеціальності	Перенесення навичок командної взаємодії у майбутню професійну діяльність	аналіз професійних ситуацій; обговорення професійних кейсів; аналіз професійних цінностей; професійна рефлексія	професійна комунікація; міждисциплінарна взаємодія; колегіальність; професійна відповідальність; спільне прийняття рішень; готовність до роботи в мультидисциплінарній команді	Готовність до професійної командної взаємодії в системі спеціальної та інклюзивної освіти

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що формування навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників є одним із пріоритетних завдань сучасної вищої освіти, особливо в умовах дії воєнного стану, коли процес адаптації до навчання в закладі вищої освіти супроводжується додатковими соціально-психологічними викликами. За таких умов особливого значення набуває використання освітніх компонентів, які поєднують адаптаційну, виховну та професійно орієнтовану функції, забезпечуючи не лише успішне входження студентів у нове академічне середо-

вище, а й розвиток їхніх соціально-комунікативних компетентностей.

У результаті дослідження обґрунтовано педагогічний потенціал освітнього компонента “Університетські студії” щодо розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників. Встановлено, що логіка побудови дисципліни забезпечує поетапне формування зазначених навичок: від розвитку психологічної готовності до командної взаємодії засобами тренінгового модуля “Лідерство служіння”, через набуття досвіду співпраці в академічному середовищі під час вивчення

модуля “Я – студент”, до перенесення сформованих умінь у площину майбутньої професійної діяльності в межах модуля “Вступ до спеціальності”. Така послідовність забезпечує цілісний процес розвитку командної взаємодії, що відповідає закономірностям адаптації студентів до університетського середовища та їхнього професійного становлення.

На основі дослідження запропоновано авторську модель поетапного розвитку навичок ефективної командної взаємодії студентів-першокурсників засобами освітнього компонента “Університетські студії”, яка розкриває взаємозв'язок між педагогічною метою кожного змістового модуля, засобами навчання, компонентами командної взаємодії та очікуваними результатами їх формування. Запропонована модель може бути використана під час проєктування адаптаційних дисциплін першого року навчання, удосконалення освітніх програм закладів вищої освіти та розроблення системи психолого-педагогічного супроводу студентів-першокурсників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко У., Єсіна В., Павленко К. Ігрові технології спрямовані на адаптацію першокурсників і згуртування студентського колективу. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 7. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13141699>
2. Заволодько Г., Каук В. Підвищення мотивації та залученості студентів у навчальний процес: продуктові підходи та роль кооперації. *Вища освіта України*. 2025. № 4. С. 76–81. DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4\(99\).10](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4(99).10)
3. Кульчицький В. Тренінгові технології як засіб розвитку командної взаємодії здобувачів освіти. *Академічні візії*. 2026. № 51. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18593662>
4. Лучкевич М. Вплив DevOps-практик на підвищення ефективності командної роботи в навчальному середовищі. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2026. № 86 (1). 139–148. DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2026.1.11>
5. Мамиченко С. Формування навичок роботи в команді в умовах диджиталізації освітнього процесу у закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2025. № 99. С. 152–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.99.22>
6. Павлюк Р., Клішевнич Н., Музиченко І. Адаптація студентів до умов навчання в закладі вищої освіти на основі вивчення дисципліни “Університетські студії”. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 7 (53). С. 702–720. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-702-720](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-702-720)
7. Хомик Т., Тичина К., Павлюк Р., Музиченко І. Університетські студії. Робоча програма навчальної дисципліни. 2025. URL: <https://rg.kubg.edu.ua/registry/rpnd/6494>

REFERENCES

1. Avramenko, U. V., Yesina, V. P., Pavlenko, K. P. (2024). Ihrovi tekhnolohii spriamovani na adaptatsiiu pershokursnykiv i zghurtuvannia studentskoho kolektyvu. [Game technologies which are aimed at adapting first-year students and uniting the student's group]. *Pedagogical Academy: scientific notes*. No. 7. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13141699>
2. Zavolodko H., Kauk V. (2025). Pidvyshchennia motyvatsii ta zaluchenosti studentiv u navchalnyi protses: produktovi pidkhody ta rol kooperatsii [Increasing students' motivation and involvement in the educational process: product approaches and the role of cooperation]. *Higher Education of Ukraine*. No. 4. P. 76–81. DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4\(99\).10](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2025.4(99).10)
3. Kulchytskyi, V. I. (2026). Treninhovi tekhnolohii yak zasib rozvytku komandnoi vzaiemodii zdobuvachiv osvity [Training technologies as a means of developing team interaction among education seekers]. *Academic Visions*. 2026. No. 51. P. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18593662>
4. Luchkevych, M. (2026). Vplyv DevOps-praktyk na pidvyshchennia efektyvnosti komandnoi roboty v navchalnomu sredovyshtsi [The impact of DevOps practices on improving teamwork efficiency in a learning environment]. *Continuing professional education: theory and practice*. Vol. 86 (1). P. 139–148. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2026.1.11>
5. Mamychenko, S. A. (2025). Formuvannia navychok roboty v komandi v umovakh dydzhytalizatsii osvithnoho protsesu u zakladykh vyshchoi osvity [Formation of teamwork skills in the conditions of digitalization of the educational process in higher education institutions]. *Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*. No. 99. P. 152–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.99.22>
6. Pavliuk, R. O., Klishevych, N. A., Muzychenko, I. V. (2025). Adaptatsiia studentiv do umov navchannia v zaklady vyshchoi osvity na osnovi vyvchennia dystsypliny “Universytetski studii” [Adaptation of students to the conditions of study in a higher education institution based on the study of the discipline “University Studios”]. *Prospects and Innovations of Science*. Vol. 7 (53). P. 702–720. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-702-720](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-702-720)
7. Khomyk, T. V., Tychyna, K. O., Pavliuk, R. O., Muzychenko, I. V. (2025). Universytetski studii [University Studios]. Working Program of the Academic Discipline. URL: <https://rg.kubg.edu.ua/registry/rpnd/6494>

Стаття надійшла до редакції: 24.06.2026

Прийнято до друку: 27.07.2026

Опубліковано: 08.09.2026